

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ДУНАЄВА ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

УДК 346.232 (477)

**СПІВВІДНОШЕННЯ ВЛАДИ ТА САМОВРЯДУВАННЯ
В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ
СУСПІЛЬСТВАМИ**

23.00.02 - політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора політичних наук

Одеса - 2009

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі політології Інституту соціальних наук при Одеському національному університеті ім.І.І. Мечникова Міністерства освіти і науки України

Науковий консультант: доктор політичних наук, професор,
НАУМКІНА Світлана Михайлівна
Південноукраїнський національний педагогічний університет
ім.К. Д. Ушинського (м. Одеса),
завідувач кафедри політичних наук

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, професор
Андресюк Борис Павлович,
Міністерство оборони України
Голова Громадської Ради;

доктор політичних наук, професор
Оніщенко Ірина Григорівна
Європейський університет (м.Київ)
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

доктор філософських наук, професор
Токовенко Олександр Сергійович,
Дніпропетровський національний університет ім..Олеся Гончара
декан соціально-гуманітарного факультету.

Захист відбудеться « 25 » вересня 2009 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.02 в Одеській національній юридичній академії за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної юридичної академії за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий « 22 » серпня 2009 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради

А.В. Пехник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний соціально-політичний процес характеризується кризовими явищами в функціонуванні всіх політичних систем світу. Глобалізаційні процеси, що поширюються в світі останні десятиліття, призвели до значних наслідків в економічному та соціальному просторі й все яскравіше проявляються в сфері політичного. Такі наслідки відчули на собі майже всі політичні інститути та процеси, перш за все, сучасні держави, політичні партії та інші актори політичного процесу. Вся система політичного управління країнами перебуває в стані кризи. Ті моделі влади та управління, які раніше спроможні були забезпечити ефективне управління країною, зазнають змін та доводять свою неспроможність відповідати потребам часу.

Діюча система управління країнами, яка переважно є сферою державного управління, все менше здатна охопити всі процеси всередині політичної системи та не вбирає в себе всіх акторів політичного процесу. Перш за все, державне управління не охоплює систему самоврядування та сферу громадянського суспільства, тому політологи доводять доцільність зміни пріоритетів в управлінні сучасними країнами – з державного на політичне управління, здатне вмістити в себе все, що має відношення до політичного процесу.

Політична практика вимагає негайних змін в системі влади та політичного управління, які спроможні б були відповідати викликам глобалізації, поширення кризових явищ в світовому соціально-економічному просторі, появи нових акторів на політичній арені, та водночас, відображала би історичні, національно-культурні, етнічні та інші особливості кожної країни, кожного суспільства. Все це вимагає перегляду моделі політичного управління сучасною країною з урахуванням нових можливостей влади та самоврядних процесів, їх співвідношенню в процесі здійснення політичного управління на практиці.

Пошук нової моделі політичного управління ускладнюється й кризовими явищами в суспільних науках, пов'язаних з відсутністю чіткої парадигми мислення та відповідної методологічної основи для дослідження та аналізу нових явищ в політичному процесі та тих наслідків, до яких вони призводять в управлінні країнами.

Отже, на сьогодні перед політичною теорією стоїть актуальна проблема перегляду співвідношення влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління країною, розробки моделі взаємин між ними, яка б відповідала і традиціям даного суспільства, і вимогам часу, та формуванню на основі такої моделі взаємин влади та самоврядування нової моделі політичного управління сучасними країнами.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі політології Інституту соціальних наук Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова в межах науково-дослідної теми № 110 «Дослідження політичної взаємодії в умовах трансформації суспільства» (№ державної реєстрації – 0106U006191), одним із виконавців якої є дисертант.

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних засад щодо визначення місця та ролі влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасними суспільствами.*

Для досягнення поставленої мети необхідно було зосередити увагу на вирішенні наступних **завдань**:

- проаналізувати ступінь теоретичної розробки проблеми взаємин влади та самоврядування в науковій літературі;
- проаналізувати теоретико-методологічні аспекти дослідження влади та самоврядування в межах політичної теорії;
- визначити ступінь впливу глобальних трансформацій на взаємини влади і самоврядування в сучасну добу;
- дослідити еволюцію ранніх форм співвідношення влади та самоврядування в управлінні країнами;
- проаналізувати основні підходи до розуміння влади і самоврядування в Новий час;
- визначити сучасні політологічні тенденції щодо виміру характеру та принципів функціонування влади та місцевого самоврядування
- проаналізувати зміст, принципи та механізм здійснення політичного управління в сучасну добу;
- дослідити сучасне бачення місця та ролі категорії «влада» в політичній науці та практиці;
- визначити місцевий та регіональний виміри самоврядування в політичній системі сучасної держави;
- дослідити науково-теоретичні принципи співіснування державної влади та місцевого самоврядування в політичній системі сучасних країн;
- визначити перспективи сучасної України щодо пошуку оптимальної моделі співіснування державної влади та місцевого самоврядування в політичній практиці;
- розробити теоретико-методологічні засади побудови ефективної моделі політичного управління сучасною країною.

Об'єктом дисертаційного дослідження виступає процес політичного управління сучасними суспільствами.

Предметом дослідження є співвідношення влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасними суспільствами.

Методи дослідження. В ході дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Діалектичний метод дозволив рухатися від визначення політичного управління до аналізу його структурних компонентів - інституцій влади та самоврядування.

Аналітичний метод дозволив якісно проаналізувати літературні джерела щодо проблем здійснення влади та самоврядування в політичній практиці країн світу, виявити прогалини в наукових знаннях та обґрунтувати необхідність проведення даного дослідження.

Історичний метод застосовувався при аналізі еволюції взаємин влади та самоврядування протягом історії людства. Різницю між існуючими в світі моделями політичного управління виявив порівняльний метод, який довів, що всі вони будуються, спираючись на власні традиції та умови, однак, всі розділяють принцип поєднання зусиль влади та самоврядування як запоруку якісного управління країною.

Системний метод застосовувався при дослідженні змісту політичного управління з метою виявлення всіх елементів його системи, що дозволило показати різницю між державним та політичним управлінням. Впровадження структурно-функціонального методу дозволило виявити структуру процесу управління, показати місце та роль інститутів влади та самоврядування в ньому.

Емпіричний та соціологічний методи дозволили проаналізувати положення основних міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів та виявити потенціал і перспективи політичного управління в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена як сукупністю завдань, так і способами їх розв'язання. В межах здійсненого автором дослідження отримано результати, що мають наукове значення.

Вперше:

здійснено політологічний аналіз співвідношення влади та самоврядування на засадах нової соціогуманістичної парадигми, яка історично притаманна українському народові, вітчизняній суспільно-політичній думці та ґрунтується на поєднанні зусиль всіх суспільних наук в дослідженні процесів та явищ суспільного життя;

визнано методологією науково-практичного аналізу соціально-політичних явищ, що відповідає сучасній соціогуманістичній парадигмі, запропоновану І. Пригожиним методологію дослідження нерівноважних систем, яка спирається на нелінійність процесів, ймовірність варіантів розвитку, випадковість тощо;

визначено теоретико-методологічні засади щодо побудови теоретичної моделі політичного управління сучасним суспільством, засновану на поєднанні зусиль державної влади та самоврядування як взаємодоповнюючих явищ, співпрацюючих на засадах спільної мети – налагодження добробуту та злагоди в суспільстві, підтримки подальшого розвитку та суспільно-політичної стабільності в цілому. В якості таких засад визнано основні принципи побудови владних відносин в сучасних суспільствах, зокрема розподілу влад, соборності, децентралізації влади та управління, контролю, субсидіарності тощо;

визнано концепцію «симфонії влад», тобто взаємодопомоги та єдиної природи походження, як таку, що відповідає історичним та ментальним традиціям українського народу за своїм християнським походженням. Натомість принцип субсидіарності, притаманний католицизму,

визнано як історично чужий, який нав'язується іншими політичними культурами, принцип побудови взаємин між владою та самоврядуванням в процесі політичного управління суспільством;

розроблено теоретичну модель політичного управління сучасною Україною, яка відповідає вимогам глобалізованого світу та історичним традиціям українського народу. Така модель заснована на співвідношенні влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасним українським суспільством на різних його рівнях. Акцент в даному співвідношенні має корегуватися в залежності від рівня: на загальнонаціональному рівні акцент має бути зроблений на владних процесах, на рівні регіону – врівноважені влада та самоврядування, а на місцевому – перевагу віддати самоврядуванню.

Вдосконалено:

теоретичне знання про політичне управління як вид соціального управління та процес, що поєднує в собі владу та самоврядування як взаємодоповнюючі елементи одного цілого – природного намагання людини до порядку та злагоди в суспільстві;

знання про вплив глобалізаційного процесу та інститути влади та самоврядування, зокрема на модель взаємин між ними та все політичне життя сучасного суспільства, що проявляється в поступовому переміщенні акцентів в бік зміцнення інститутів самоврядування та самоврядних процесів в політичному управлінні сучасними суспільствами та послаблення ролі держави та державного управління в ньому, формуванні мережових організаційних взаємин, заснованих на довірі та спільних завданнях функціонування для всіх учасників політичного процесу;

Уточнено:

різницю між державним та політичним управлінням, де останнє визнано більш всеохоплюючим, ніж традиційне державне управління країнами. Таке уявлення про політичне управління визначає завдання сучасної державної влади як надання можливостей та різноманітних механізмів розв'язання проблем та розподілу послуг між декількома акторами, а ідею та процес самоврядування визначає як ідеологію та методологію здійснення політичного управління сучасними суспільствами.

визначення категорій «влада» та «самоврядування» в сучасній політичній науці. Змінюється схематизм влади та її конфігурація, що простежується через протікання таких процесів, як інтеграція мереж довіри, ізоляція категоріальної нерівності та ліквідацією незалежних центрів влади, які вдаються до насилля та примусу. Держава як уособлення державної влади та місцеве самоврядування в новому схематизмі влади є самотійними інстанціями влади, кожна з яких володіє своїм ексклюзивним ресурсом, та яким доводиться між собою домовлятися заради досягнення спільної мети – суспільного добробуту.

Дістало подальшого розвитку:

знання про еволюцію взаємин влади та самоврядування, уявлення про які беруть початок в часи античності з ідеї розподілу влади на духовну та світську влади, а останньої - на державну та самоврядну з підкресленням на доцільності їх взаємодії в процесі управління суспільством. В

подальшому історія свідчить про домінування державної влади в управлінні середньовічними суспільствами і тільки в Новий час, з появою теорій місцевого самоврядування, з'являються перші моделі управління, засновані на необхідності поєднання зусиль влади та самоврядування в політичному управлінні, пошуку їх оптимального співвідношення в моделі управління зокрема;

обґрунтування регіонального рівня влади як провідної ланки в здійсненні політичного управління сучасними країнами, де наявність міцної та єдиної соціально-політичної спільноти визначає модель політичного управління регіональним утворенням, зокрема в частині домінування влади або самоврядування в ній. Тільки за умов існування такої спільноти всі дії на рівні регіону спрямовуються на скорочення повноважень державної влади, та водночас, формування структур самоврядування і самоорганізації влади;

вчення про принцип розподілу влад та систему стримувань та противаг як підґрунтя політичного управління, де принцип розподілу влад визнано як визначальний, який дозволяє говорити про існування влади та самоврядування, а також вказує на їх єдність, спільну природу походження – суспільну волю, та необхідність поєднання зусиль задля ефективного здійснення влади та управління в країні.

знання про принципи здійснення політичного управління, які доповнюють ідею розподілу влад, акцентуючи увагу на теоретико-методологічних засадах його здійснення в політичній практиці сучасних держав. Найвагомішими принципами визнано: принцип децентралізації, який забезпечує вертикальний розподіл влади в суспільстві, наголошуючи на тому, що влада на місцях має управлятися за допомогою обраних рад; принцип субсидіарності, який передбачає формування міцного інституту місцевого самоврядування, де мають зосереджуватися основні повноваження та ресурси на їх реалізацію, та контролю, який доцільно впроваджувати не як контролюючу інстанцію, а як суспільний, громадський контроль.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад щодо визначення місця та ролі влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасними країнами.

Результати, отримані в ході дослідження, можуть бути використані органами влади та місцевого самоврядування при проведенні політичної реформи, формуванні концепції роботи з різними представниками влади та самоврядування, а також політичними партіями та громадськими організаціями при розробці програм їх діяльності.

Теоретичні узагальнення, висновки і пропозиції дисертації можуть бути матеріалом для подальших наукових досліджень та дискусій щодо напрямків вдосконалення моделей політичного управління сучасними країнами, моделей взаємин між владою та самоврядуванням.

Головні положення та висновки даного наукового дослідження можуть бути корисними при розробці спецкурсів, навчально-методичних програм, посібників та довідкової літератури з питань здійснення політичного управління в сучасній Україні.

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, результати та висновки, що виносяться на захист, одержані автором самостійно в ході проведеного наукового дослідження.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації викладені автором у виступах на науково-практичних конференціях: „Україна у XXI столітті: економічні і соціальні проблеми та шляхи їх вирішення” (м. Одеса, 4 квітня 2007 р.), «Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть» (м. Тернопіль, 17 квітня 2007 р.), III політологічних читаннях «Посткомуністичні трансформації: зміст, тенденції, перспективи» (м. Харків, 23 квітня 2007 року), «Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації» (м. Одеса, 31 жовтня 2007 р.), «Перспективи демократичного соціалізму в контексті загальноєвропейських і світових тенденцій» (м. Київ, 17-18 жовтня 2008 р.), «Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації» (м. Одеса, 31 жовтня 2008 р.) тощо.

Публікації. Основні теоретичні положення дисертації знайшли відображення в монографії та 28 наукових публікаціях, 20 з яких надруковані у фахових виданнях.

Структура роботи. Дисертація складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел (454 найменувань). Загальний обсяг дисертації складає сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації для сучасного етапу розвитку суспільства, визначаються мета, завдання, об’єкт та предмет дослідження, висвітлюються наукова новизна роботи, практичне значення та апробація одержаних результатів тощо.

Розділ перший «Влада та самоврядування як предмет політологічного дослідження» складається з трьох підрозділів та присвячений аналізу ступеня наукової розробки проблеми та зосереджує увагу на найбільш загальних питаннях методології дослідження влади та самоврядування, здійснення та аналізу політичного процесу, тощо.

У **підрозділі 1.1. «Ступінь наукової розробки проблеми»** аналізуються наукові джерела як вітчизняних, так і світових авторів, що присвячені висвітленню проблем здійснення влади та політичного управління протягом історії людства. Особлива увага приділяється еволюції уявлень категорій влада та самоврядування, політичне управління, демократія, тощо, а також підходів щодо моделей їх взаємодії в різні історичні часи та за географією їх практичного здійснення. В якості першоджерел аналізуються роботи класиків політичної думки Платона, Аристотеля, Н. Макіавеллі, Дж. Локка, Ш.Л. Монтеск’є, Б. Чичеріна, В. Леніна та ін. Політологічний аналіз цих категорій міститься в роботах Р. Шайхутдинова, Т. Болла, Дж. Сарторі, Н. Лумана, В. Парсонса та ін.

Російські дослідники Л. Сморгунов, С. Давидов, В. Сергєєв та Д. Сергєєв, А. Кузьмін, В. Нечаєв, К. Алексєєнкова, А. Казанцев та ін. досліджували вплив глобалізаційних процесів на становлення інформаційного суспільства на зміст сучасного політичного процесу, та інститути влади і самоврядування зокрема. Вітчизняні автори В. Горбатенко, С. Наумкіна, А. Сіленко, Б. Андресюк, М. Томенко, Ф. Рудич, С. Телешун, В. Шаповал, Л. Лясота та ін. приділяли увагу особливостям

здійснення влади та самоврядування в політичному управлінні сучасною Україною. Територіальний вимір влади став предметом дослідження М. Пітцика, В. Кравченка, М. Пухтинського, Т. Титаренко, Р.Мінченко, С. Саханенка, М. Долішного, І. Бутко, В. Кампо та ін.

Але незважаючи на таке широке коло наукових досліджень проблема наукового обґрунтування поєднання влади та самоврядування та створення на їх основі теоретичної моделі здійснення політичного управління в сучасній Україні залишається відкритою.

В підрозділі 1.2. «Теоретико-методологічні аспекти дослідження співвідношення влади та самоврядування в межах політичної теорії» розглядається питання пошуку наукової парадигми та відповідної до неї науково-методологічної основи, на базі якої відбуватиметься дослідження сучасного політичного управління в країнах світу та в Україні зокрема.

Сучасність характеризується зростанням плюралістичності та наявності численних конкуруючих між собою парадигм суспільного розвитку, серед яких соціогуманістична парадигма посідає провідне місце. Вона наголошує на зміні місця людини в соціальній структурі сучасного суспільства, модифікації людської природи, зростанні діапазону її свободи та індивідуальності, подоланні відчуження, тощо.

Аналіз таких парадигм доводить, що теорія складних нерівноважних систем, розроблена І. Пригожиным, на сьогодні є науково-методологічною основою більшості наукових досліджень, у тому числі й політичних. Мова йде про принципове заперечення передбачуваності майбутнього як продукту саморозвитку. Майбутнє не може бути заздалегідь спланованим процесом. Можна тільки висловлювати гіпотези щодо траєкторій розвитку на основі використання кількісних даних. Однак нормативна функція суспільних наук полягає не в тому, щоб конструювати майбутню реальність, а в тому, щоб з'ясовувати, яким чином вона сформована, і водночас, порівнюючи соціальні конструкції, сприяти створенню більш раціональної реальності. Проте слід розуміти, що такі обґрунтування завжди будуть не лише відносними, а й такими, що мають ексклюзивне застосування у чітко визначених системах.

Метод наукової абстракції та принцип поєднання логічного та історичного підходів при вивченні політичних процесів набирають своїх обертів, водночас, під сумнів науковцями ставляться коректність широко вживаного в сучасних дослідженнях інструментарію аналізу логіки висхідного розвитку, руху від найбільш простих елементарних форм до зрілих систем. Вважається, що будь-які характеристики найпростішої форми політичного процесу в кращому випадку пояснюють минуле і в жодному разі не сучасне.

В підрозділі 1.3. «Глобальні трансформації та їх вплив на дослідження взаємин влади та самоврядування в сучасну добу» присвячений аналізу впливу зовнішнього середовища на процес політичного управління в країні, на обрання його моделі формування взаємин між владою та самоврядуванням в процесі його здійснення.

Сучасність характеризується трьома аспектами: розповсюдженням інформаційних технологій, глобалізацією та становленням мережевих організаційних форм у всіх сферах життєдіяльності

людства. Саме глобалізація є основним процесом, який чинить вплив на конфігурацію взаємин між владою та самоврядуванням в процесі політичного управління сучасними державами.

Сам термін «глобалізація» не знайшов свого остаточного визначення, але в межах даного дослідження під глобалізацією розуміється процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції, основними характеристиками якого є: світовий поділ праці, міграція в масштабах всієї планети людських, виробничих та фінансових ресурсів, а також стандартизація законодавства, зближення культур різних країн. В політиці це проявляється як певний «занепад» державної влади та перенесення акцентів на глобальні міжнародні організації та навпаки, локалізація влади на рівні міста-держави, що управляється за допомогою самоврядності.

Масове розповсюдження інформаційних технологій та поширення глобалізаційних процесів поступово призводять до формування відповідних організаційних форм – мереж, спочатку в сфері економіки, потім в соціумі, і як наслідок, в політичній сфері. Першим, хто зазнає певних змін в зв'язку з проникненням мережевих форм в сферу політичного управління, є інститут місцевого самоврядування, оскільки виявляється найближчим до громадян рівнем влади, а за своєю природою мережа формується на основі довіри та бажанні досягти спільної мети.

Тому сучасна Україна при розробці власної моделі політичної системи, має враховувати вплив наслідків глобалізаційних процесів, перш за все, економічних та політичних, а також в новій моделі робити акцент саме на самоврядних аспектах, оскільки саме самоврядний процес призводить до формування відносин довіри між учасниками мережі, а на основі таких мереж на пострадянському політичному просторі й можливо побудувати нову модель владних взаємин, що відповідатиме реаліям часу.

У **Висновках до розділу** наводяться основні результати дослідження автора щодо теоретичних та методологічних аспектів дослідження влади та самоврядування в політичній теорії та практиці. Зокрема зазначається, що політична теорія на сучасний момент потребує новітніх досліджень взаємин влади та самоврядування, заснованих на новій соціогуманістичній парадигмі мислення та міждисциплінарному рівні аналізу. Такий підхід акцентує увагу на нерівноважності та ймовірності політичних процесів та робить самоврядний процес та самоврядування зокрема провідною категорією наукового аналізу. Глобалізаційний процес визнається причиною популяризації демократії як способу мислення, форми політичного правління та теоретичної основи функціонування мережевих організаційних форм. Саме рівність можливостей при забезпеченні свободи дій та довіра до всіх учасників політичного процесу мають стати ідеологічними основами для розробки нової моделі політичного управління в сучасній Україні.

Другий розділ роботи «Історико-політологічні аспекти співвідношення влади і самоврядування» складається з трьох підрозділів та присвячений висвітленню теоретичних уявлень про взаємини влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління протягом історії людства, починаючи з ранніх форм організації суспільного життя до сучасного етапу розвитку світової політичної системи.

Підрозділ 2.1. «Осмищення ранніх форм співвідношення влади і самоврядування»

присвячено дослідженню генези взаємин влади та самоврядування, починаючи з зародження політичної сфери людства, коли влада стає центральною категорією політичного буття, а отже, й предметом наукової рефлексії.

Аналіз політико-правової спадщини найбільш видатних мислителів античності дає підстави стверджувати, що перші уявлення про відносини «влада-самоврядування» відбувалися в межах вчення про ідеальну (досконалу або правильну) форму правління. На переконання давньогрецьких мислителів, ідеальною формою правління може бути тільки змішана форма державності, за умов збереження полісу, в якому зберігалися риси цивільної громади. Політико-правове становлення Стародавнього Риму було дещо іншим: римська держава пройшла тривалу еволюцію від царської влади, республіканської форми правління і до імператорської влади. Причому, якщо на перших етапах державності Риму зберігалися суттєві риси цивільної громади, то в періоди принципату та домініату сформувалася вертикаль влади з централізованим бюрократичним апаратом, який контролював місцеву владу.

Політико-правова думка Середньовіччя щодо розгляду варіантів взаємодії влади і самоврядування також є розмаїтою. Дослідження взаємодії влади та структур самоврядування у цей період доцільно проводити, шляхом порівняльного аналізу середньовічної візантійської (орієнтально-православної) традиції та принципів окцидентально-католицької традиції, на яку спиралася як державна практика, так і політико-правова теорія західноєвропейських держав. Ключовим фактором аналізу обох політико-правових традицій є те, що й окцидентальний, й орієнтальний напрямки ґрунтуються на античній спадщині та римській школі права. Але внаслідок зміни історичних та релігійно-культурних умов були сформовані абсолютно різні державно-правові системи і зокрема різні підходи до розуміння оптимального співвідношення центральної влади та самоврядних структур у національних політичних системах. В цілому в цей час можна виокремити наступні основні напрямки:

- візантійська (східно-православна) традиція, яка бачила монарха як верховного суверена, що має поєднувати світську, церковну і самоврядну влади в своїх руках;
- теологічну (католицьку) традицію, згідно якої монарх має підкорятися релігійній владі з метою легітимізації влади світської (як центральної, так і самоврядної);
- світську традицію громадянського гуманізму, відповідно до якої народ є єдиним сувереном влади, але делегує її легітимному монархові.

Варто зазначити, що, аналізуючи політико-правову спадщину Середньовіччя та Відродження, необхідно враховувати те, що концепції більшості вчених цього періоду ґрунтувалися на античній спадщині, уявляючи собою своєрідний синтез в Аристотелевій традиції італійського гуманізму ідеї держави, яка ґрунтується на меті досягнення загального блага та цінностей подальшого розвитку громадянських інституцій та структур самоврядування. Для гуманістів спільною є думка про те, що метою держави має бути забезпечення щасливого життя своїх громадян, а заради цього держава не

повинна обмежувати громадянські ініціативи. Отже, італійські гуманісти відстоювали ідеї громадсько-політичної етики.

Найбільш цікавим для з'ясування питання про політико-правові інтерпретації взаємодії влади та самоврядних структур в часи Середньовіччя і Відродження є дослідження теоретичної спадщини Н. Макіавеллі. Ідеалом державності для Макіавеллі виступає змішане правління у формі поміркованої республіки, яка визнається як найбільш стійка у своєму політичному розвитку, оскільки поєднує у собі кілька форм державного правління, а також різні форми самоврядування.

В підрозділі 2.2. «Системні підходи до розуміння влади і самоврядування (XVIII–XIX ст.)» акцентується увага на тих нововведеннях політичного життя та суспільно-політичної думки Нового часу, зокрема становлення інституту місцевого самоврядування та появи ідейно-політичних течій, які призвели до переосмислення взаємин влади та самоврядування серед науковців та в політичній практиці того часу.

В даний час було сформульовано основні наукові концепції місцевого самоврядування, зокрема державницька, громадівська, природно-правова тощо. Не дивлячись на те, що предметом їх досліджень були абсолютно різні у політичному відношенні держави, вони, кожен своїм шляхом, дійшли висновку, що справжня велич народів заснована на системі, протилежній централізові. Самоврядування визначалося як органічно притаманний суспільству регулятор співжиття громадян на локальному рівні і державно-правовий інститут, здатний вирішально впливати на ступінь демократичності політичних систем.

Новий час охарактеризувався формуванням ідейно-політичних течій, які також вплинули на еволюцію уявлень про модель взаємин «влада-самоврядування». Так, комплекс ліберальних ідей та постулатів значно вплинув на ідею влади та самоврядування, чим відіграв революційну роль у процесі переходу європейських країн від феодалізму до капіталізму. Саме завдяки ліберальній течії наприкінці XIX ст. більшість державних та громадських діячів були переконані, що основою конституційного устрою демократичної держави має бути визнання прав людини, широке самоврядування, а взаємовідносини між центральними та місцевими органами мають будуватися на рівноправних засадах.

Ідеалом суспільного устрою для представників іншої ідейно-політичної течії – анархістів та анархо-синдикалістів – був федералізм, повна автономія, незалежність місцевих органів самоврядування від центру, самоорганізація суспільства, добровільне об'єднання виробничих асоціацій, яке має відати організацією виробництва та розподілу. Ланками майбутнього суспільства проголошувалися революційні робочі синдикати (спілки виробничого та громадського самоврядування). На прикладі анархістських та анархо-синдикалістських теорій ми бачимо, що незважаючи на всі політичні, соціальні та економічні перетворення, домінуючою цінністю є розуміння того, що люди, які живуть в одному місці та потребують певних послуг, повинні мати демократичні інституції, через які вони мали б можливість виражати свої інтереси.

Вихідною теоретико-методологічною основою формування публічної, у тому числі самоврядної влади, в Україні є громадська та природно-правова концепція влади та самоврядування. Ці ідеї гуманізують публічну владу, роблять її більш наближеною до громадян, їхня реалізація істотно розширює сферу свободи індивіда, його соціальної дії, формуючи істотний сегмент його соціальної взаємодії з державою, у результаті якої оптимально здійснюються індивідуальні та колективні права особистості. Влада за таких умов відбиває не тільки специфічний образ мислення та форму реалізації волі конкретної людини, груп людей до життя й життя свого нащадка. На локальному рівні за допомогою такої влади складатиметься та функціонуватиме цілісна система соціальних зв'язків, що фактично формують реальне громадянське суспільство.

В підрозділі 2.3. «Політична думка XX ст. про характер та принципи функціонування влади і місцевого самоврядування» досліджується еволюція наукових уявлень про модель взаємин «влада-самоврядування» протягом XX ст. В даному часовому інтервалі доцільно виділяти три етапи. Так, початок століття ознаменувався розвитком проблеми в межах ідеї правової держави, радянські часи внесли своє бачення цих взаємин, а сучасність додала своїх наукових принципів та моделей взаємин у відповідності до вимог сучасних демократій.

Початок XX століття довів, що проблеми суті та змісту влади та самоврядування вкладається в зміст феномену самообмеження державної влади та руху до правової держави, як такої держави, яка максимально гарантує природні права особистості. Хоча відносно вітчизняної політичної практики необхідно зазначити, що буржуазно-класове самоврядування капіталістичних країн набуло в СРСР форми і зміст пролетарсько-класового самоврядування. Це в корені змінило уявлення, що існувало до революції про місцеве самоврядування як недержавної за своєю природою влади.

Згідно радянського підходу, місцеві Ради вільно поєднувалися на засадах демократичного централізму в єдину, федеральним союзом скріплену, загальнодержавну радянську владу. Організовані у тверду державну вертикаль, місцеві ради, по суті справи, були демократичним прикриттям монопольної влади партійного апарата. Від того, що ради за своїх обмежених можливостей намагалися надавати традиційні муніципальні послуги людям, їх природа не мінялася. Вони склалися і діяли як органічна частина тоталітарного режиму. Частково такий підхід залишається і зараз в уявленнях сучасного населення України, що проявляється в тому, що люди й досі вважають самоврядування – подовженням державної влади, а не самостійний вид влади.

Вже 60-80-і рр. XX ст. у науковій і навчальній літературі аналізувалися проблеми самоврядування народу у взаємозв'язку з демократичними процесами, що проходили в державному і громадському житті країни, з діяльністю рад і зміцненням демократичних начал в управлінні. Однак, самоврядування не зводилося тільки до місцевого рівня, а розглядалося як соціальне явище, що проникає в усі сфери життя суспільства і його політичної системи. Воно не обмежувалося тільки радами; активно досліджувалися такі його форми, як самоврядування громадських організацій,

трудових колективів, кооперативне, шкільне, студентське самоврядування, що у своїй сукупності й утворювали поняття «самоврядування народу».

Місцеве самоврядування в уявленнях сучасних політологічних концепцій уявляє собою нову “публічність”, яка в порівнянні з державою, має змінений характер зв’язків суб’єктів та об’єктів управління. В порівнянні з державою, місцеве самоврядування виступає рівноправним суб’єктом управління, що володіє самостійністю в межах своїх повноважень. Тільки, на відміну від держави, місцеве самоврядування передбачає, що суб’єкти управління є ланками системи власного, а не державного управління.

У **Висновках до розділу** наводяться результати аналізу генези уявлень про відносини влади та самоврядування протягом еволюції людства та ускладнення політичних інститутів, розвитку суспільно-політичної думки тощо. Особливий акцент робиться на необхідності враховувати світовий історичний досвід здійснення політичного управління за умов поєднання зусиль влади та самоврядування, а також вітчизняні історичні традиції та національно-культурні особливості здійснення влади в державі.

Третій розділ «Влада та самоврядування як зміст сучасного процесу політичного управління» складається з трьох підрозділів та присвячений аналізу теоретичних аспектів функціонування політичного управління, дослідженню сучасного виміру категорій «влада» та «самоврядування» з урахуванням територіального чинника.

Підрозділ 3.1. «Політичне управління державою: зміст, принципи та механізм здійснення» присвячений аналізу змісту політичного управління як виду соціального управління, дослідженню принципів та механізму його здійснення в сучасних умовах. Управління є особливою соціальною функцією, яка виникає з потреб самого суспільства як складної системи, схильної до саморегуляції, і супроводжує всю історію розвитку суспільства, набуваючи політичного змісту й відповідних державних форм у соціально розшарованому суспільстві. Політичне управління є атрибутом зрілих суспільств та спрямовано на упорядкування відносин між спільнотами та соціальними групами, а також націями та державними інститутами.

Для визначення політичного управління в межах сучасної науки використовують різні терміни, зокрема «management» та «governance», але саме останнє виявляється більш всеохоплюючим феноменом, яке передбачає не тільки урядові структури, а й неформальні та недержавні механізми.

Виділяють декілька концепцій політичного управління, серед яких найбільш поширеними є концепції управління як соціо-кібернетичної системи та управління як міжорганізаційних мереж, що саморегулюються. За такого підходу управління є результатом соціально-політично-адміністративного втручання та взаємодій, а існуючий порядок в політичній сфері не продиктований зверху, а виникає в процесі переговорів між представниками різних структур. Ці взаємодії ґрунтуються на визнанні взаємозалежності, в них не існує єдиного актору, державного або приватного, який володіє всіма знаннями та інформацією, необхідними для розв’язання комплексу

існуючих проблем. Такий підхід чітко окреслює різницю між державним та політичним управлінням, визнаючи останнє як більш широке, оскільки вміщує в себе державне управління та громадянське суспільство, приватний сектор тощо.

В сучасній концепції політичного управління як міжорганізаційних мереж, що саморегулюються, змінюється місце та роль уряду як провідного актору державної влади. Уряд не є більше основною структурою політичного управління. Політична система сильно диференційована. Завдання уряду полягають в наданні можливостей соціально-політичних взаємодій, стимулюванні множинних та різноманітних механізмів розв'язання проблем та розподілу послуг між декількома акторами.

Кожна країна розробляє свій варіант політичного управління, але теоретично можна уявити певну універсальну модель, яка би вміщувала всі переваги найкращих досвідів політичного управління. Як приклад можна навести модель управління, розроблену Р. Роудсом, яка поєднує елементи управління як мінімального втручання держави, соціо-кібернетичної системи та мережі, яка самоорганізується. Така інтерпретація політичного управління враховує взаємозалежність між організаціями, участь в управлінні як державних, так і недержавних структур, а взаємодії між учасниками мережі обумовлені потребами в обміні ресурсами та узгодженні спільних цілей та ґрунтуються на довірі та дотриманні спільних правил гри.

У підрозділі 3.2. «Сучасний вимір категорії «влада» в політичній науці» доводиться, що в межах сучасної політичної науки спостерігається суттєвий зсув у вивченні та тлумаченні категорії «влада». Відбувається перехід на наступний, якісно новий рівень – на самий спосіб відтворення схематизму влади. Це означає, що ті чи інші варіанти влади становляться технічно конструйованими. Непорушні речі перетворюються на відносні. Розвиваються технології влади, і ми все більше починаємо відноситися до влади з технічної точки зору, оскільки можемо дискутувати з приводу того, який тип влади необхідно встановити та яким чином.

Для усвідомлення всього схематизму сучасної влади необхідно відтворити всю його цілісність. Схематизм влади в такому розумінні реалізується як певна, визначена конфігурація, яка забезпечує певний спосіб взаємодії транценденцій влади, інстанцій влади, еліт, місць присутності та народу. Якщо будь-яка з складових буде пропущена, то це може призвести до негативних наслідків.

Держава – це тільки одна з інстанцій влади, яка володіє доволі визначеним винятковим ресурсом (загальний порядок та однаковість процедур на всій території) та така, яка не підмінює собою інші інстанції. Історично Ш.-Л. Монтеск'є був першим, хто зафіксував принцип декількох незвідних друг до друга інстанцій влади. Мова в нього йде не про розподіл влад – не про те, як одну владу поділили на три частини, а про те, що існує декілька окремих інстанцій влади, кожна з яких володіє ексклюзивним ресурсом, а цим інстанціям доводиться між собою домовлятися.

Можливість паралельного існування декількох інстанцій влади породило декілька окремих видів влади, зокрема, політичну, публічну, державну, владу місцевого самоврядування тощо. Всі вони різні за метою, методами, формами прояву, об'єктом і суб'єктами. А зміна конфігурації влади

відбувається внаслідок протікання трьох процесів: інтеграції мереж довіри, ізоляції категоріальної нерівності та ліквідацію незалежних центрів влади, які вдаються до насилля та примусу.

В підрозділі 3.3. «Самоврядування в політичній системі сучасної держави: територіальний вимір» доводиться думка про те, що будь-які політичні та соціальні процеси структуровані (або обмежені) простором – одним з основних базових чинників, що впливають на формування та функціонування політичних систем.

Вимоги демократичного управління вимагають поєднання в політичному управлінні країною і державної влади, і місцевого самоврядування. В більшості демократичних країн регіональний рівень влади є найбільш вагомим, а управління ним представлено і місцевим самоврядуванням, і державними органами влади, які повинні співпрацювати на даному рівні на принципах взаємозалежності та поєднання власних зусиль.

При аналізі регіональної структури суспільства виходять із загальних критеріїв – характеристики суб'єкта та об'єкта влади. Дослідження суб'єкта припускає визначення джерела регіональної влади, яке може співпадати з центральною державною владою і здійснюватися методами прямого державного управління; або виступати як регіональна самоорганізація влади у вигляді повного самоврядування. Об'єкт регіональної влади характеризується регіональною соціально-політичною спільністю, відмінними ознаками якої є особлива політична організація та наявність об'єднувального політичного інтересу.

За наявності в регіоні територіальної соціально-політичної спільноти закони її розвитку стають визначальним фактором політичної організації регіону, а всі дії спрямовуються на скорочення повноважень центральної державної влади, формування структур самоврядування і самоорганізації влади. У разі відсутності такої спільноти в регіоні основним джерелом розвитку її форм буде центральна державна влада та її інтереси. Центральна державна влада буде намагатися встановити свій власний контроль в регіоні. Дієздатний політичний актор формується там і тоді, коли на регіональному рівні існують не тільки центральні органи управління, а й суспільство з усіма відповідними атрибутами і характеристиками.

Вагомими причинами підвищення значущості регіонального та місцевого рівнів влади як центрів ухвалення суспільних рішень в глобалізованих умовах є різке зростання економічного впливу урбанізованих територій та зниження ролі держави. На сьогоднішній день можна говорити про різні напрямки аналізу місця регіонів та регіональної політики в умовах глобалізованого світу, однак тільки модель «глобальних воріт» дає можливість включити та пояснити місце та роль перехідних економік та держав, що розвиваються, в світовий глобалізаційний процес.

Такі «ворота в глобальний світ» будуються на переговорних практиках, торгових мережах і довірі та можуть існувати як спільні центри економічних, політичних та інтелектуальних мереж, так і на відстані, дистанціюючись одні від інших. «Ворота» можуть бути різними: «глобальні ворота», які є центрами транзитної торгівлі та кредиту для всього «світу-економіки» та «квазіворота», які виявляються центром «світу-імперії» – світу, що будується на адміністративно-політичному

пануванні мереж влади. В результаті квазіворота притягують до себе ресурси тільки політично контрольованої ними країни. Перші базуються на широкій демократичній основі, зокрема передбачають самоорганізацію та самоврядні процеси всередині мереж, а другі вимагають потужного політико-адміністративної впливу на територію власної хори, що передбачає посилення влади та часткового згортання самоврядування та самоорганізаційних процесів.

У **Висновках до розділу** підводиться підсумок дослідженню сучасного виміру категорій «влада» та «самоврядування» та визнається регіон як оптимальний рівень поєднання зусиль влади та самоврядування, а науковою моделлю налагодження стосунків між даними інститутами влади визнано концепцію «глобальних воріт в світ».

Четвертий розділ «Принципи та механізми здійснення влади та самоврядування в сучасних політичних системах» складається з трьох підрозділів та присвячений аналізу теоретико-методологічних принципів здійснення політичного управління в умовах провідних країн світу та в сучасній Україні зокрема.

В підрозділі 4.1. **«Принцип розподілу влади як основа співіснування державної влади та місцевого самоврядування в політичній системі сучасних країн»** присвячений аналізу застосування принципу розподілу влад в вертикальному та горизонтальному вимірі управління державою.

При аналізі політичного управління оперують у/к/ф-типологією. Систему, де сувереном вважається центральний уряд, називають унітарною; де місцеві уряди - конфедеративною, а систему, де ні центральний, ні місцевий уряд не наділені верховною владою, називають федеративною.

За умов унітаризму поділ влади між різними інстанціями влади в державі проходить по лінії центральна влада – органи місцевого самоврядування, а сам принцип розподілу влади має доповнюватися системою стримувань та противаг, які за умов унітаризму працює на користь центральної влади. Федералізм надає іншу конфігурацію влади в державі, оскільки додає ієрархічності самій структурі влади, яка в федераціях збагачується додатковим рівнем концентрації влади – суб'єктами федерації. Особливістю федеративної побудови влади є перенесення акцентів влади на серединний рівень – рівень суб'єктів федерації, де мають бути узгоджені та гармонійно поєднанні зусилля і центральної влади, і самоврядування різних рівнів.

З другої половини XX ст. в світовому політичному полі набуває поширення концепція «нового федералізму», яка робить більше акцентів на самостійності територіальних самоврядних одиниць, врахуванні інтересів етно– та національних меншин, ролі та функціях регіональних еліт. Такий підхід додає ще більшої ієрархічності системі влади, оскільки має в своїй структурі ще й первинні осередки самоврядування (мікрорайони), що з одного боку, ускладнює систему влади, а з іншого, сприяє уніфікації систем політичного управління в усіх сучасних державах, незалежно від того, федерація це чи унітарна держава.

Поєднати між собою здобутки і федералізму, і унітаризму, можна в межах нового науково-теоретичного та практичного підходу – регіоналізму. Виходять прибічники цього підходу з того, що

регіон є тією ланкою управління державою, який визнається і федералізмом, і унітарними державами, а глобалізаційні виклики вимагають вирішення місцевих проблем нагально та за єдиним сценарієм, тому регіоналізм стає все далі поширенішим науковим напрямком досліджень та практичних політичних дій

Історичні коріння української державності сягають візантійської спадщини, яка принесла на весь пострадянський простір через православ'я концепцію «симфонії влад» як основи гармонійного життя для всього суспільства на планеті.

В підрозділі 4.2 «Принципи побудови механізму взаємин між владою та самоврядуванням в процесі політичного управління сучасними країнами» досліджуються теоретико-методологічної основи щодо здійснення політичного управління на практиці.

В якості такого теоретико-методологічного підґрунтя можуть слугувати багато запропонованих світовою практикою державного управління принципів, зокрема, системний, ієрархічний, демократизму тощо, однак, такими, що визнано всім світом як найбільш дієві, є принцип децентралізації, субсидіарності та контролю. Вони за змістом своїм є доповненням принципу розподілу влад, деталізуючи та прописуючи ті теоретико-методологічні підвалини, на основі яких має відбуватися процес політичного управління в сучасній державі.

Принцип децентралізації є складним явищем, оскільки необхідно чітко усвідомлювати різницю між децентралізацією влади та децентралізацією управління, з одного боку, а також між децентралізацією та деконцентрацією, з іншого. Процес децентралізації передбачає передачу права ухвалювати рішення самостійно на нижчі рівні влади, але є обов'язкова умова – ці нижчі рівні влади повинні управлятися за допомогою обраних рад, тобто мати самоврядування. Процес деконцентрації влади передбачає передачу повноважень для виконання лише в межах однієї гілки влади – виконавчої, а тому може розглядатися виключно в межах державного управління.

Другим вагомим принципом здійснення політичного управління є принцип субсидіарності, який має давні історичні корені та багатий досвід застосування в політичній практиці європейських країн. Згідно з даним принципом, на нижчому рівні влади мають зосереджувати ся такі повноваження, які дана громада здатна виконати самостійно, але – за умові відповідної матеріальної та фінансової допомоги згори. На вищий рівень передаються тільки ті функції, які громада не здатна опанувати. Кожна країна в кожний конкретний історичний період та з урахуванням всіх історико-культурних та національно-ментальних важелів визначає самостійно обсяг повноважень, які самоврядна громада здатна виконати власноруч та на власний розсуд.

При застосуванні принципів децентралізації політичного управління та субсидіарності слід пам'ятати, що на нижчий рівень і навпаки передаються лише повноваження, а відповідальність залишається за тим, кому природньо воно належало. До того ж не слід забувати й про те, що як не діли, і як не делегуй повноваження, влада залишається єдиною.

Делегування та розподіл повноважень між різними рівнями влади, особливо з огляду на неможливість делегування відповідальності, вимагає застосування принципу контролю. На

сьогоднішній день такий контроль має два напрямки. Один з них – це контроль органів влади та особливо, органів нагляду, які спеціально для цього створюються, а другий – це громадський контроль. Останньому віддають перевагу, оскільки контроль виборців за владою є ефективним видом контролю в провідних демократичних країнах, а контроль незалежних громадських організацій – представників громадянського суспільства набирає обертів.

Підрозділ 4.3. «Перспективи сучасної України щодо пошуку оптимальної моделі співвідношення державної влади та місцевого самоврядування» присвячений пошуку оптимальної моделі політичного управління, яка би засновувалася на принципах поєднання влади та самоврядування.

Сучасна Україна перебуває в стані реформування політичної системи сучасної України має на меті встановлення нової моделі влади: людина – громада – держава, яка відповідає демократичному правлінню та реаліям сучасного соціально-політичного та економічного життя, пронизаного глобалізаційними процесами та всіма його наслідками: бідністю, соціальною напруженістю, локалізацією тощо.

Для впровадження в життя такої моделі політичної системи має відбутися ціла низка реформ, які можна структурувати наступним чином: конституційна реформа – адміністративно-територіальна – земельна – бюджетна та податкова – реформа управління – реформа місцевого самоврядування. Саме збереження такої послідовності дозволить побудувати основу всієї моделі політичного управління – міцної та ефективної громади, здатної забезпечити потреби кожного громадянина України, наблизити всю систему влади до рівня людини.

Потребує вдосконалення під час проведення реформ принцип децентралізації влади з акцентуалізацією його дії не тільки на рівні місцевої громади, а на рівні регіонального самоврядування. Регіональне самоврядування має перетворитися дійсно на інститут самоврядування, а не державного управління. Для цього доцільно запровадити виконавчі комітети обласних рад та надати їм значну компетенцію у питаннях управління територією регіону. Таким чином буде реалізовано принцип децентралізації не тільки управління, а й влади, що є вимогою демократичної держави сучасного європейського зразка.

Наступним кроком є вдосконалення впровадження принципу субсидіарності в сучасній Україні, який має підкріплюватися відповідною матеріально-фінансовою основою. Цього можна досягти в ході проведення земельної та бюджетно-податкової реформ, спрямованих на зміцнення територіальних громад та їх зацікавленість в економічному розвитку території.

Проведення подальшого реформування системи влади в Україні залежить від суспільства, від його активності під час обговорення концепцій реформи та спонукання діючих політиків до відповідних дій через громадські організації, політичні партії тощо

У **Висновках** зазначається, що політичне управління сучасними демократичними державами спирається на певну теоретико-методологічну основу, яка є підґрунтям практичних управлінських дій та складається з низки принципів та процедур. Кожна країна розробляє свою власну теоретико-

методологічну модель політичного управління, засновану на національних, культурних, географічних, політико-адміністративних, ментальних тощо особливостях власного розвитку

У **Висновках** науково обґрунтовано теоретичне узагальнення та пропонується нове вирішення наукової проблеми, що полягає в необхідності подальшого вдосконалення співвідношення влади та самоврядування, пошуку оптимальної моделі поєднання зусиль влади та самоврядування в політичному управлінні сучасною державою. Узагальнення результатів дослідження дозволяє сформулювати висновки, які мають теоретичне й практичне значення та містять певну новизну.

1. Наукові категорії «влада» та «самоврядування» є провідними, науково обґрунтованими категоріями політологічного аналізу. Взаємини між владою та самоврядуванням складають самостійний напрямок політологічних досліджень, пов'язаних з теорією та практикою управління політичними системами. Сучасна доба вносить свої корективи і в практику здійснення влади та самоврядування, і в налагодження взаємин між ними в процесі здійснення політичного управління сучасними суспільствами, вимагаючи нових комплексних політологічних досліджень, які б відображали стан речей в вітчизняному політичному процесі та в світовому в цілому. Дане дослідження є прикладом такого сучасного комплексного політологічного дослідження співвідношення влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасними країнами.

2. На сучасний момент і політична практика, і політична теорія знаходяться в стані кризи та пошуку нової парадигми мислення. В якості такої нової парадигми мислення обрано соціогуманістичну парадигму, яка історично притаманна українському народові, вітчизняній суспільно-політичній думці та ґрунтується на поєднанні зусиль всіх суспільних наук в дослідженні процесів та явищ суспільного життя. Оскільки всі сучасні процеси та системи є складними та нерівноважними, тому методологією науково-практичного аналізу таких явищ можна вважати запропоновану І. Пригожиным методологію дослідження нерівноважних систем, яка спирається на нелінійність процесів, ймовірність варіантів розвитку, випадковість тощо.

3. Еволюція уявлень про співвідношення влади та самоврядування має давню історію, яка свідчить про різницю у підходах щодо визначення місця та ролі влади та самоврядування в політичному управлінні в різні історичні періоди часу. Перші уявлення про взаємини влади та самоврядування мали місце ще в античну добу та середньовіччі, де, по-перше, здійснився розподіл на духовну та світську влади, а останньої - на державну та самоврядну, а по-друге, вперше було вказано на доцільність поєднання зусиль влади та самоврядування в межах змішаної форми правління, яка вважалася античними мислителями найкращою (досконалою) формою політичного правління.

До Нових часів вважалось, що вся повнота влади знаходиться в руках монарха. З цим погоджувалися всі наукові підходи (візантійський, теологічний та світський), однак українцям притаманним є саме перший підхід – візантійський (східно-православний), заснований на єдності світської (і державної, і самоврядної) та церковної влади в одних руках. В подальшому це сприяло

ствердженню в слов'янському світі, зокрема в українському світогляді, концепції “симфонії влад», які мають співпрацювати та допомагати одна іншій, а сам розподіл влади на різні інституції відбувся заради взаємодоповнювання та допомоги, а не самотійності політичного буття. І тільки Новий час дозволив самоврядуванню зайняти свої місце в процесі політичного управління країнами як самотійний інститут влади та суспільно-політичний феномен. В цей час з'являються наукові теорії місцевого самоврядування та на їх основі розробляються перші моделі політичного управління, засновані на поєднанні влади та самоврядування.

4. Сучасна доба, яка характеризується протіканням трьох процесів: глобалізації, поширення інформаційних технологій та становлення мережових організаційних форм, свідчить про значний вплив кожного з цих процесів на інститути влади та самоврядування, на характер їх взаємин та весь процес здійснення політичного управління суспільством. Центральна влада все більше поступається зонами політичного впливу самоврядним тенденціям, повертаючи на політичну арену великі міста-мегаполіси та формуючи нові територіально-просторові утворення – глобальні ворота з хорошою територією, що обслуговує такі ворота. З іншого боку, ті території, що входять до складу хори, потребують міцної влади, яка спроможна була б охопити всі аспекти соціальної захищеності громадян.

5. Сучасна політична наука доводить різницю між державним та політичним управлінням, вважає останнє більш всеохоплюючим, ніж традиційне державне управління країнами. На сьогодні існує щонайменше шість концепцій політичного управління, серед яких управління як міжорганізаційна мережа, яка саморегулюється, є домінантною та такою, що відповідає вимогам часу, оскільки вміщує і всіх тих, хто долучається до політичного процесу, і всі формальні та неформальні способи та методи їх участі в процесі здійснення політичного управління. Таке уявлення про політичне управління визначає завдання сучасної державної влади як надання можливостей та різноманітних механізмів розв'язання проблем та розподілу послуг між декількома акторами, а ідею та процес самоврядування визначає як ідеологію та методологію здійснення політичного управління сучасними суспільствами.

6. Нова концепція політичного управління як міжорганізаційної мережі, яка саморегулюється, вносить свої зміни і в сучасне розуміння категорій «влада» та «самоврядування». Змінюється схематизм влади та її конфігурація, що простежується через протікання щонайменше трьох процесів: інтеграції мереж довіри, ізоляції категоріальної нерівності та ліквідацією незалежних центрів влади, які вдаються до насилля та примусу. Держава як уособлення державної влади та місцеве самоврядування в новому схематизмі влади є самотійними інстанціями влади, кожна з яких володіє своїм ексклюзивним ресурсом, та яким доводиться між собою домовлятися заради досягнення спільної мети – суспільного добробуту.

7. На сьогодні територіально-просторовою одиницею здійснення політичного управління є регіональний рівень, де мають поєднуватися і влада, і самоврядування на принципах взаємозалежності та поєднання власних зусиль. Важливу роль при визначенні моделі взаємин між

владою та самоврядуванням на рівні регіону відіграє регіональна соціально-політична спільнота. Якщо спостерігається міцна та єдина спільнота, то всі дії спрямовуються на скорочення повноважень центральної державної влади, та водночас, формування структур самоврядування і самоорганізації влади. Отже, має місце домінування самоврядування в співвідношенні влади та самоврядування. У разі відсутності дієвої спільноти, джерелом розвитку буде центральна державна влада та її інтереси, а сама влада буде намагатися встановити свій власний контроль в регіоні. Співвідношення влади та самоврядування будуть мати схильність до переважання влади над самоврядуванням.

8. Організація взаємин між владою та самоврядуванням має спиратися на низку науково-теоретичних принципів побудови таких взаємин. Принцип розподілу влад є визначальним принципом, який дозволяє говорити про існування влади та самоврядування, а також вказує на їх єдність, спільну природу походження – суспільну волю, та необхідність поєднання зусиль задля ефективного здійснення влади та управління в країні.

Принципи децентралізації, субсидіарності та контролю доповнюють ідею розподілу влад, акцентуючи увагу на теоретико-методологічних засадах його здійснення в політичній практиці сучасних держав. Принцип децентралізації влади забезпечує вертикальний розподіл влади в суспільстві, наголошуючи на тому, що влада на місцях має бути не подовженням центральної влади, а має управлятися за допомогою обраних рад, тобто має ґрунтуватися на самоврядності. Принцип субсидіарності передбачає формування міцного підґрунтя ефективного політичного управління – дієвого інституту місцевого самоврядування, де мають зосереджуватися основні повноваження та ресурси на їх реалізацію, а гарантом такого стану речей має стати саме державна влада. Проконтролювати даний процес призначений принцип контролю. Він може бути впроваджений в життя як вид діяльності спеціально створених органів, однак, сучасність свідчить про те, що більш ефективним інструментом контролю є не інстанція, а громадський контроль. Саме інститути громадянського суспільства, громадськість даної країни має долучитися до політичного контролю діяльності і інститутів державної влади, і місцевого самоврядування. Такою є роль громадянського суспільства в процесі здійснення політичного управління сучасними країнами світу.

9. Сучасна Україна знаходиться в стану пошуку такої моделі влади та управління, яка б здатна була повернути політичну стабільність в суспільстві та у владі, знайти вихід з тривалої політичної та економічної кризи, сприяти формуванню довіри до влади в суспільстві, тощо. Для цього потрібні реформи, які доцільно починати з адміністративно-територіальної, потім реформи місцевого самоврядування, які мають на меті сформувати в Україні міцний інститут місцевого самоврядування, посилити регіональний рівень управління та зміцнити місцеву громаду як соціально-політичну спільноту, що прагне мете до самоврядування. Політична реформа має бути завершальною, де всі надбання попередніх реформ будуть сконцентровані та приведені у злагодженість з інститутами центральної влади. Однак, процес гальмується самими політиками, які керуються своїми особистими бізнес-інтересами, тому долучитися до даного процесу має саме громадськість.

10. На основі отриманих результатів дослідження можна визначити теоретико-методологічні засади щодо розробки теоретичної моделі політичного управління сучасною країною. Така модель політичного управління, розроблена у відповідності до умов сучасної України, має бути трирівневою: центр – регіон – громада. Співвідношення влади та самоврядування в такій моделі буде рівноважним, оскільки три ланки будуть узгоджувати владні повноваження. Так на рівні центру має бути зосереджена найбільша концентрація влади, оскільки саме в столиці представлені всі головні інститут державної влади та управління – Парламент, Президент, Кабінет Міністрів, комітети та відомства. Рівень самоврядування на горизонтальному розподілі владних повноважень дуже малий. Натомість, зворотня ситуація характеризує найнижчий рівень управління – місцеву громаду, де має бути запроваджено ефективне самоврядування і лише частково державна влада в межах делегованих повноважень.

Провідною ланкою в такій моделі управління має стати саме регіон, на рівні якого мають бути врівноважені і влада, і самоврядування. Тільки такий рівноважний спосіб встановлення співвідношення влади та самоврядування та рівні регіону дозволить йому стабільно розвиватися. Зростаючих темпів розвитку регіонального рівня управління може надати формування дієвої регіональної соціально-політичної спільноти, яка на засадах самоврядування зацікавлена буде зміцненню соціально-економічної ситуації в регіоні, зняттю соціально-політичної напруженості тощо. Такий підхід до розгляду регіонального управління зміцнить всю систему політичного управління суспільством та надасть змогу регіональним центрам – великим містам-мегаполісам претендувати на статус регіональних воріт в глобальний світ.

Впровадження такої теоретичної моделі політичного управління в реальне політичне життя має спиратися на відповідні теоретико-методологічні засади організації взаємин всередині моделі політичного управління між зазначеними інституціями влади. В якості таких засад пропонуються принцип розподілу влад і в горизонтальному, і в вертикальному зрізі, який має підкріплюватися принципом децентралізації політичної влади (для вертикального розподілу влад) та принципом субсидіарності. Для налагодження взаємин між владними інституціями пропонуються принцип соборності та концепція «симфонії влад», які відображають історичні традиції мислення та здійснення влади в суспільстві

Впровадження принципу контролю за двома напрямками: кваліфікований контроль відповідних структур за законністю та фінансовою діяльністю, з одного боку, та широкий громадський контроль діяльності владних інституцій та всього політичного процесу з боку громадянського суспільства, з іншого. Такі теоретико-методологічні засади сприятимуть формуванню прозорого, ефективного, відповідаючого потребам часу та історичним традиціям українського народу, процесу політичного управління сучасною Україною.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Дунаєва Л.М. Влада і самоврядування: еволюція діалогу : [Монографія] / Лариса Миколаївна Дунаєва / Одеський нац. університет ім. І.І. Мечникова. – О.: Поліграф, 2009. – 356 с.

Наукові статті у фахових виданнях з політичних наук:

1. Дунаєва Л.М. Проблема влади та самоврядування у правовій державі (в російській та українській політико-правовій думці початку ХХ ст.) / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 22. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – С. 103-108.
2. Дунаєва Л.М. Політико-правова думка про організацію і сутність місцевої влади в радянський період/ Л.М. Дунаєва // Актуальні проблеми політики: Зб. наук. праць. Вип. 22 – О. : Юридична література, 2004. – С. 125-136.
3. Дунаєва Л.М. Зарубіжний досвід місцевого самоврядування (політико-правовий аналіз) / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 26. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – С. 594-603.
4. Дунаєва Л.М. Теоретичні підходи до проблеми становлення державності та трансформації первинних інститутів самоврядування / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 28. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 607-613.
5. Дунаєва Л.М. Теократичні концепції публічної влади : політико-правовий аналіз / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 29. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 585-593.
6. Дунаєва Л.М. Теоретико-методологічні проблеми реформи місцевого самоврядування в Україні / Л.М. Дунаєва // Наукове пізнання : методологія та технологія. Вип. 1 (15). – О. : Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського, 2005. – С. 44-49.
7. Дунаєва Л.М. Виконавча влада в Україні : проблеми функціонування і перспективи вдосконалення / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 30. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 587-593.
8. Дунаєва Л.М. Політико-правові проблеми взаємовідносин влади і самоврядування в теоретичних підходах мислителів ХІХ ст. / Л.М. Дунаєва // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Київ, Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. – Вип.9. – С.275-284.
9. Дунаєва Л.М. Принципи побудови механізму взаємин між владою та самоуправлінням в сучасному управлінському процесі / Л.М. Дунаєва // Перспективи. – О. : Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського, 2007. – № 2 (38). - С. 16-20.

10. Дунаєва Л.М. Влада і самоврядування: еволюція взаємин / Л.М. Дунаєва // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2008. - № 8 (64). – С. 22-33.
11. Дунаєва Л.М. Регіон в політичній практиці сучасних держав / Л.М. Дунаєва // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2008. - № 16 (72). – С. 134-142.
12. Дунаєва Л.М. Світова політико-правова думка про відносини «влада-самоврядування» : основні етапи розвитку та сучасне тлумачення / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 40. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – С. 621-628.
13. Дунаєва Л.М. Влада та самоврядування: територіальний вимір / Л.М. Дунаєва // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2008. - № 19 (75). – С. 52-64.
14. Дунаєва Л.М. Принципи та механізм здійснення політичного управління сучасною державою / Л.М. Дунаєва // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2008. - № 20 (76). – С. 68-78.
15. Дунаєва Л.М. Принцип розподілу влади як основа співіснування державної влади та місцевого самоврядування в політичній системі сучасних країн / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 42. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – С. 621-628.
16. Дунаєва Л.М. Створення оптимальної моделі співвідношення державної влади та місцевого самоврядування як необхідна умова трансформації українського суспільства тлумачення / Л.М. Дунаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 43. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – С. 704-709.
17. Дунаєва Л.М. Співвідношення «влади» та «самоврядування» в контексті історії світової політичної думки / Л.М. Дунаєва // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Київ, Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. – Вип.13. – С.60-70.
18. Дунаєва Л.М. Сучасний вимір категорії «влада» в політичній науці / Л.М. Дунаєва // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2009. - № 2 (80). – С. 117-127.
19. Дунаєва Л.М. Еволюція уявлень про взаємини влади і самоврядування в контексті історії світової політичної думки / Л.М. Дунаєва // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2009. - № 10 (88). – С. 110-119.

20. Дунаєва Л.М. Місце та роль самоврядування в територіальній організації сучасних держав / Л.М. Дунаєва // Наукові праці. Навч.-методич. журнал. – Т. 110. – Вип. 97. – Політологія. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – С.6-10.

Наукові статті:

1. Дунаєва Л.М. Правові інтерпретації взаємодії влади та самоврядних структур в епоху середньовіччя / Л.М. Дунаєва // Південноукраїнський правничий часопис. – О. : Одеський юридичний інститут Харківського національного університету внутр. справ, 2006. - № 1. - С. 196-199.
2. Дунаєва Л.Н. Учение о публичной власти через призму теократических идей : сущность и генезис / Л.Н. Дунаева // Актуальные проблемы государства и прав. Строительства в Азербайджанской Республике в переходный период : Сб. научных статей. Вып. 11. – Баку: Изд-во Аднлоглы. – С. 40-48.
3. Дунаєва Л.М. Роль інтелігенції в системі відносин місцевого самоврядування і громадянського суспільства / Л.М. Дунаєва // Матеріали 4-тої Всеукраїнської конф., 20-21 березня 2006 р. : тези доповіді. – О. : ОНПУ. – С. 158-161.
4. Дунаєва Л.М. Зарубіжний досвід місцевого самоврядування (політико-правовий аналіз) / Л.М. Дунаєва // Матеріали 62-ої наукової конф. ОНУ ім. І.І. Мечникова : тези доповіді. – О. : Астропринт. – С. 167-172.
5. Дунаєва Л.Н. Перспективы регионального развития Украины после парламентських виборів – 2007 / Л.Н. Дунаева // Матеріали Міжнародної науково-практич. конф., 31 жовтня 2007 р. : тези доповіді. – Т. 1. - О. : ОРІДУ НАДУ. – 2007. - С. 177 - 180.
6. Дунаєва Л.М. Влада та самоврядування у вітчизняній та світовій ліберально-правовій думці XIX ст. / Л.М. Дунаєва // Вісник Одеського Інституту внутрішніх справ. – О. : Одеський юридичний ін-т НУВС, 2004. - № 1. – С. 142-150.
7. Дунаєва Л.М. Проблеми влади та самоврядування в теорії анархізму / Л.М. Дунаєва // Часопис Київського університету прва. – К. : Київ. Ун-т прва, 2004. - № 1. – С. 111-117.
8. Дунаєва Л.М. Місцеве самоврядування як інститут громадянського суспільства / Л.М. Дунаєва // Вісник Одеського Інституту внутрішніх справ. – О. : Одеський юридичний ін-т НУВС, 2004. - № 3. – С. 58-63.

АНОТАЦІЯ

Дунаєва Л.М. Взаємодія влади та самоврядування в політичному управлінні сучасними суспільствами. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути і процеси. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2009.

В дисертації досліджуються співвідношення влади та самоврядування як основи побудови оптимальної моделі політичного управління країною.

Історико-політологічний аналіз здійснення влади протягом історії людства свідчить про те, що всі часи та політичні практики світу визнавали необхідність поєднання влади та самоврядування, але вже з Нового часу та в сучасну добу важелі впливу переміщуються на користь самоврядування, необхідності зміцнення його місця та ролі в процесі політичного управління країною.

На основі отриманих висновків розроблено теоретичну модель політичного управління сучасною країною, засновану на взаємодії влади та самоврядування. Теоретичними засадами механізму впровадження даної моделі в політичну практику сучасних держав є принципи децентралізації, субсидіарності, соборності, контролю, тощо. Дана модель передбачає посилення ролі влади на національному рівні, збалансування взаємин між владою та самоврядуванням на регіональному та зміцнення самоврядування – на місцевому рівні.

Ключові слова: влада, самоврядування, самоврядний процес, інститути влади, політичне управління, глобалізація, розподіл влад, децентралізація, субсидіарність, регіон.

АННОТАЦИЯ

Дунаева Л.Н. Взаимодействие власти и самоуправления в политическом управлении современными обществами. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени доктора политических наук по специальности 23.00.02 – политические институты и процессы. – Одесская национальная юридическая академия, Одесса, 2009.

В диссертации рассматривается власть и самоуправление как основные категории анализа и функционирования политического управления современными государствами.

Данное научное исследование осуществляется в рамках поиска новой парадигмы мышления, способной на междисциплинарном уровне исследовать место и роль власти и самоуправления в процессе политического управления современными обществами. Кризис науки и всей мировой политической практики свидетельствует о необходимости поиска новой методологии исследования, в качестве которой предлагается теория и методология сложных систем, разработанная И. Пригожиным. Данная методология предполагает высокую вероятность непрогнозированных исходов, усиление роли человека и человеческого фактора в политическом процессе, что и стало основой для разработки социогуманистической парадигмы мышления. Данная работа является примером научно-исследовательской работы, выполненной в рамках новой парадигмы и методологии исследования.

Историко-политологический анализ развития политических практик управления обществом и эволюции общественно-политической мысли свидетельствует о том, что еще на ранних этапах развития общества люди понимали необходимость разделения власти и самоуправления в процессе управления государственным образованием, однако, всегда подчеркивали необходимость взаимодействия между ними. Различные эпохи, опираясь на исторические особенности и реалии времени, по-разному расставляли акценты в данном соотношении. В эпоху Нового времени, когда

утверждаются институты местного самоуправления и появляются первые идейно-политические течения, наблюдается постепенное усиление роли самоуправления в процессе управления государством. Все концепции местного самоуправления, разработанные в Новое время, признавали важность взаимодействия государственной власти и местного самоуправления, а такое идейно-политическое течение как анархизм выступало за упразднение государственных форм власти, усматривая в них проявления насилия, и установление различных форм самоуправленческой деятельности населения.

Современная эпоха, которая характеризуется глобализационными процессами и популяризацией демократии как способа жизни и формы правления, приводит к необходимости разграничивать политическое и государственное управление. Политическое управление включает в себя государственное, а также весь спектр институтов гражданского общества, актуализируя тем самым самоуправленческие процессы и ставя их во главу модели политического управления современными политическими образованиями.

Современный политический процесс неминуемо ограничивается территориальными рамками. Страново-государственный подход, где единицей измерения признавалось государство, в период глобализации все более уступает место региональному уровню, способному включить в себя все проявления общественно-политической и экономической жизни. В качестве универсальной модели территориального измерения современного политического процесса предложено концепцию ворот в глобальный мир.

Любое политическое управление должно опираться на научно-теоретическую базу. В качестве таковой признается принцип разделения властей, который проявляется и в горизонтальном, и в вертикальном аспекте управленческого процесса. В качестве теоретической основы практической реализации модели политического управления, предполагающей вертикальное взаимодействие власти самоуправления, признано целый спектр принципов, среди которых наиболее весомыми являются принцип децентрализации власти, а также принципы субсидиарности, соборности, контроля и т.д.

На основе полученных результатов разработано теоретическую модель политического управления современным государством, основанную на принципе разделения властей и предполагающую взаимодействие власти и самоуправления на всех уровнях политического управления. Так на национальном уровне предложено усилить роль государственной власти, на региональном уровне – сбалансированность, сотрудничество и взаимодействие власти и самоуправления, а на местном – усиление роли самоуправленческих процессов.

Ключевые слова: власть, самоуправление, самоуправленческий процесс, институты власти, политическое управление, глобализация, разделение властей, децентрализация, субсидиарность, регион.

SUMMARY

Dunaeva L. M. The relationship between power and self-government in the political governance of countries. - The manuscript.

Thesis to obtain the scientific degree of Doctor of Political Science after speciality 23.00.02 – Political institutes and processes. – Odessa National Law Academy, Odessa, 2009.

The relationship between power and self-government as the basis for creation the optimal model for political governance of countries is considered in the Paper.

Historical and political analyze have shown us that all times and political practices from over the world recognize necessity of relationship between power and self-government. Since the New time to our days the role and place of self-government are needed have strengthen in the process of political board a state.

The theory model of political governance for modern country is received by conclusions of this researching. It's based to of interaction ruling power and self-government. The mechanism of it implementation is based of decentralization, subsidization, integration, control, etc. The model predicts strengthening role of power on the national level, collaboration between power and self-government to regional and strengthen self-government – at the local level.

Key words: power, self-government, self-governing process, institutions of power, political governance, separation of power, globalization, decentralization, subsidization, region.